

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

37(082)
П24

Випуск

XXXIX

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ГОТОВНОСТІ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ТИПОВИХ ЗАДАЧ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена проблемі формування у студентів готовності до розв'язання типових задач професійної діяльності як важливої складової професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів.

The article is devoted to the problem of developing students' readiness in solving typical problems of professional performance, as an important constituent of professionally-pedagogical education of future teachers.

Постановка проблеми. Інтеграція сучасної системи освіти України в європейський освітній простір вимагає не лише високоякісної фахової освіти, а й підготовки творчої особистості майбутнього вчителя.

Реалізація загальнонаціональних та регіональних освітніх програм передбачає впровадження нових навчальних технологій, спрямованих на підвищення конкурентноздатності і конкурентоспроможності сьогоденного випускника. Наразі, інноваційні процеси у вищій школі, у багатьох випадках, є фрагментарно-локальними і спрямованими на поліпшення окремих складових професійної підготовки студентів у той час, коли керівним документом для здійснення освітніх ініціатив і переосмислення традиційних підходів до навчання майбутніх фахівців є галузеві державні стандарти.

У зазначеному контексті особливої вагомості набуває забезпечення комплексного підходу до організації і здійснення самостійної діяльності студентів в умовах кредитно-модульного навчання.

У системі підготовки майбутніх учителів має місце творче впровадження у практику проведення практичних і лабораторних занять інноваційних форм організації навчання студентів (роботи у малих групах, кооперативне навчання, тренінги).

Успішному вирішенню зазначених питань сприяє інтеграція змісту фахових методик навчання та компетентнісного підходу до формування у студентів предметних компетенцій засобами інтерактивних технологій, що обумовлює сучасні підходи до формування особистості вчителя.

Аналіз досліджень та публікацій. Методологічні основи стратегічних процесів в освіті такі як: гуманістична парадигма (С.І.Богомолова, В.О.Євстратова, А.О.Мамалуя), кредитно-модульна система як засіб реалізації методології гуманізму (В.Г.Кремень, М.Ф.Степко, Я.Я.Болобаш, І.І.Бабин), засади особистісно орієнтованої парадигми (Д.Г.Левітес, О.Я.Савченко, І.С.Якіманська), теорія самоорганізації систем (синергетика) (В.В.Василькова), системно-діяльнісний підхід (П.Я.Гальперін, Н.Ф.Тализіна, Д. Брунер, С. Пайперт Г.О.Атанов), системно-діяльнісний підхід до формування педагогічних умінь студентів (О.А.Абдулліна, Л.В.Артемова, Н.В.Білокур, В.І.Бондар, П.М.Гусак, В.А.Мельникова, О.Г.Мороз, М.С.Севастьяк, Л.Ф.Спірін, Л.С.Подимова, Т.Н.Шайденкова, І.М.Шапошнікова та ін.) створили реальні умови для побудови нових концепцій і засобів реалізації стандартів вищої професійної освіти.

Розкриваючи роль професійно-педагогічної спрямованості у формуванні майбутнього вчителя, Б.Г. Ананьєв акцентує увагу на тому, що студентський вік – це період складної структуризації інтелекту [1].

На жаль, проблема готовності майбутнього вчителя до розв'язання типових задач професійної діяльності відповідно основних виробничих функцій комплексно не вирішується. Сучасні дослідження лише частково спрямовані на розв'язання питання щодо інтеграції змісту інваріантної та варіативної складових змісту освіти, що є передумовою

формування готовності до виконання основних (передбачених державним стандартом) виробничих функцій.

Тому дослідження проблеми застосування інноваційних технологій як засіб формування у студентів готовності до розв'язання типових задач професійної діяльності є дуже актуальним на сьогоднішній день.

Мета роботи: висвітлення сучасного стану впровадження інноваційних технологій з метою забезпечення ефективності формування готовності майбутнього вчителя до розв'язання типових задач професійної діяльності та засобів її реалізації.

Отримані результати. Метою реформування системи вищої освіти є формування фахівця нового типу, який володіє високим рівнем професійної підготовки. Фахівця, що поєднує професійну діяльність з усвідомленою потребою в безперервному підвищенні кваліфікації, в розвитку і саморозвитку, максимально готового до розв'язання типових задач професійної діяльності. Інноваційність освітнього процесу в даному напрямі розглядається як основна ознака його розвитку.

При цьому Болонська декларація орієнтує навчальні заклади на запровадження освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра й магістра та кредитно-модульної системи навчання. З метою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців потрібно забезпечити вдосконалення навчально-виховного процесу на основі реалізації гуманістичного, особистісно орієнтованого, компетентнісного підходів як основи реалізації вимог державних стандартів вищої освіти[3].

Фахова компетентність характеризує ступінь готовності майбутнього фахівця не лише до виконання виробничих функцій, а виступає інтегрованим показником ступеня оволодіння студентом соціально-гуманітарними, предметними та фаховими компетенціями.

Що до визначення понять "компетенція" та "компетентність" існує велика кількість трактувань. Аналіз різних підходів до їх визначення дозволяє загалом характеризувати компетентність як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені професійні завдання та виступає основним критерієм підготовленості фахівця. Сутність даних понять безпосередньо пов'язана із формуванням комплексних кваліфікаційних умінь, що становлять основу освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця.

Слід зауважити, що реальний стан практики підготовки студентів до виконання основних виробничих завдань діяльності і розв'язання типових задач свідчить про фрагментарність їх формування і недостатній рівень сформованості на момент закінчення ВНЗ.

Сьогодні вимагає використання потенційних можливостей вузівських форм і методів навчання для інтенсифікації підготовки майбутніх учителів.

У зв'язку з цим вірогідно, щоб у процесі підготовки сучасного вчителя студенти здобували глибокі знання і конкретні вміння, застосовуючи інноваційні технології.

Інновація – це процес упровадження нових перетворень в різні сфери діяльності, результатом яких є нововведення.

Педагогічні процеси в сучасному освітньому просторі базуються на двох типах інноваційних і традиційних. У вітчизняній педагогіці продовжують нарощувати тенденції впровадження педагогічної інновації як цілеспрямовану і практико-орієнтовану, теоретично обґрунтовану новину, спрямовану на створення нового, на розробку нових форм і методів навчання, нових технологій.

Зауважимо, що, виходячи з поняття "готовність до розв'язання типових задач професійної діяльності", розглядають такі види готовності, які забезпечують умови для реалізації особистості в системно-діяльнісному підході:

- науково-теоретична – формування професійного світогляду необхідного для педагогічної діяльності;
- практична – формування професійних знань, умінь та навичок;

- психолого-педагогічна – формування спрямованості на вчительську діяльність, розвинене професійне мислення;
- психофізіологічна – формування професійно значимих особистісних якостей студента засобами навчання для реалізації в умовах школи.

Сучасна система освіти вищої школи повинна базуватися на принципах особистісно орієнтованого підходу, який сприяє професійному самовизначенню особистості, з позиції якого студент розглядається як самостійно організуючий свою діяльність, активний суб'єкт педагогічної взаємодії.

Включення студентів у роботу із застосування інноваційних технологій, як свідчать психолого-педагогічні дослідження, дозволяють стверджувати, що у них під час навчального процесу відбувається:

- активізація навчально-пізнавальної діяльності, у них з'являється готовність узяти на себе відповідальність за своє навчання;
- усвідомлення цінності професійно-педагогічної діяльності, розвиваються системні, узагальнені знання і способи діяльності;
- готовність до рішення дослідницьких задач, зміна мотивації, поява відчуття компетентності у вирішенні педагогічних задач;
- зростання змістовного і виконавського рівня самостійності;
- відбувається навчання соціальним відносинам, прийняттю нових технологій;
- розвиток спроможності до співпраці, простоти спілкування.

На нашу думку, в умовах професійної підготовки майбутнього вчителя ми знаходимося у руслі технологічного аспекту, коли повинна враховуватися особливість організації навчального процесу: викладач повинен активізувати пізнавальну активність студентів, супроводжуючи її організацією запам'ятовування і відтворення навчальної інформації, тобто забезпечити орієнтири особистісного потенціалу самоорганізації студента.

Проте головним компонентом професійної підготовки, сполучною ланкою між теорією і практикою виступають прикладні аспекти навчання, в першу чергу – технологія навчання і навчання суб'єктів освітнього процесу.

Сьогодні новий тип навчання можна розглядати як крок у майбутнє, до формування творчої особистості педагога. Освіта повинна бути безперервною, інтерактивною, яка виховує скептичний, допитливий і творчий розум. Технологія творчого розвитку особистості, розроблена С.О. Сисоевою, передбачає розкриття змісту якості особистості та критерії оцінки їх сформованості[4].

Застосування інноваційних освітніх технологій дозволить розвантажити викладачів і студентів від рутинних (нетворчих) форм і видів діяльності, а так само залучити до університетської освіти велику кількість студентів. Головна роль тут належить викладачам як “провайдерам освітніх послуг”.

Висновки. У процесі інноваційного навчання активність позицій викладача і студента полягає у тому, що кожен з них виступає суб'єктом управління як своєї власної діяльності й поведінки, так і діяльності і поведінки інших учасників навчального процесу.

У межах інноваційного навчання створюються умови розвитку особистості, здійснюється її право на індивідуальний творчий внесок, на особисту ініціативу, право на свободу саморозвитку.

Таким чином, формування у студентів готовності до розв'язання типових задач професійної діяльності може бути представлено схематично:

- професіоналізація навчання через запровадження інноваційних освітніх технологій;
- залучення студентів в діяльність, яка стимулює розширення інтелектуальних і професійних можливостей;
- розвиток у студентській молоді пізнавальних та професійних інтересів, які сприяють самостверженню;
- актуалізація соціокультурного потенціалу особистості студента і викладача.

Перспективи подальших досліджень. Актуальність проблеми потребує вивчення і подальшого впровадження в педагогічну практику сучасної вищої школи. На наш погляд застосування інноваційних методик у ході підготовки майбутніх викладачів сприяє збагаченню освітніх технологій, що дає можливість молодим фахівцям самостійно справлятися з будь-якою педагогічною ситуацією, яка реально виникає під час виконання своєї професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ананьев Б.Г. К психофизиологии студенческого возраста: Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. – Ленинград, 1974. – С.7.
2. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. – К.: ВВП “Компас”, 1997. – 64с.
3. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004рр.). – Київ-Тернопіль, 2004. – 147с.
4. Сисоева С.О. Технологія творчого розвитку особистості у процесі професійної підготовки // Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. –К.: ВІПОЛ, 2001. – С.242.

УДК 374: 37.011.31

І.О. Кузнецова

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

У статті піднімається питання професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога засобами проектної технології. Визначаються особливості даного процесу та його продуктивність.

In the article the question of professional preparation of future teacher of philologist is affected by methods of project technology. The features of this process and its productivity are determined.

Сучасні політичні, економічні суспільні перетворення викликали необхідність модернізації вищої системи освіти. Проблема кваліфікованої підготовки високопрофесійних спеціалістів в умовах зазначених змін значно підвищує вимоги до якості підготовки майбутніх учителів. При цьому майбутній спеціаліст повинен мати не стільки теоретичну, скільки практичну підготовку для своєчасної реакції і конкуренції на ринку праці, самоорганізації, здатності вибудовувати власну діяльність. Саме такий досвід має набувати майбутній учитель вже в процесі навчання в університеті, в межах свого навчання.

Аналізуючи навчальні плани підготовки спеціалістів та бакалаврів спеціальності “Українська мова та література” та “Англійська мова”, було виявлено, що значну їх частину складають теоретичні, оглядові курси профільного спрямування, що майже не спрямовані на формування навичок практичних. Предметна діяльність майбутніх учителів-філологів формується переважно в ході педагогічних практик, читання курсу “Педагогіка” (який значною мірою є також теоретичним) та спецкурсу “Освітні технології у професійній діяльності”. Зрозуміло, що така обмежена кількість дисциплін не дозволяє говорити про якісну практичну підготовку вчителів-філологів, саме ця проблема та актуальність зазначеного питання зумовили вибір теми нашої статті.

Метою даного дослідження є виявлення особливостей використання проектної технології, як особистісно орієнтованої, що спрямована на формування практичних навичок та навичок дослідно-пошукової діяльності як у майбутніх учителів, так і учнів ЗОШ.

Питанням професійної підготовки майбутнього фахівця займалися такі вчені як Б.Ананьев, Ю.Бабанський, К.Абульханова-Славська, Л.Виготський та ін. Різні аспекти